NATUURSTAD Ontdek je buiten

Dierenwelzijnsbeleid

STICHTING NATUURSTAD ROTTERDAM

NOVEMBER 2021

Inhoudsopgave

Samenvatting 3

1. Inleiding 6
2. Analyse externe ontwikkelingen 7

2. Analyse externe ontwikkelingen 7

3. Doelstelling 8
4. Dierenwelzijnsbeleid 10

4.1 Voeding 10
4.2 Fysieke gezondheid 12
4.3 Leefomgeving 13
4.4 Psychische gezondheid 14
4.5 Natuurlijk gedrag en voortplanting 16
4.6 Communicatie 18
4.7 Personeel 19

Samenvatting Dierenwelzijnsbeleid Natuurstad

Stichting Natuurstad Rotterdam stimuleert een duurzame en gezonde levensstijl door middel van laagdrempelige ontdekking en beleving. Op onze acht bijzondere kinderboerderijen en in de veertien inspirerende (school)tuinen, verspreid over de stad, ontdekken en leren bezoekers alles over natuur, milieu en duurzaamheid. Onze medewerkers bieden leerzame belevenissen met plant, dier en milieu. Bij elk bezoek en tijdens de lessen staat op speelse wijze beleven, ontdekken en leren centraal. Dieren zijn voor Natuurstad een belangrijk middel om haar doelstellingen te realiseren. Daarom is het belangrijk dat zij een zo hoog mogelijke mate van welzijn ervaren - ze verdienen alle zorg en aandacht.

Dierenwelzijn - de kwaliteit van leven zoals het door het dier wordt ervaren - bestaat zowel uit het fysieke als het geestelijk welzijn van dieren. Het wordt onder meer gemeten aan de hand van gedrag, fysieke gezondheid, levensduur en voortplanting. Alle kinderboerderijen van Natuurstad hebben het keurmerk Kinderboerderijen van de Vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland (VSKBN). Dit betekent dat wij voldoen aan alle wet- en regelgeving op dit vlak en dat de kinderboerderijen een verantwoorde plek zijn voor de bezoekers en de dieren.

Externe ontwikkelingen

De afgelopen jaren is het denken over dierenwelzijn en het houden van dieren enorm veranderd. Dit heeft onder andere geleid tot nieuwe normen en wet- en regelgeving. Natuurstad is zich bewust van de maatschappelijke discussies op het gebied van het houden en fokken van dieren. Omdat we als organisatie midden in de samenleving staan, zijn we nauw betrokken bij deze discussies. Het helpt kritisch te blijven kijken naar de bedrijfsvoering en waar nodig actie te ondernemen. Voor dit dierenwelzijnsbeleid zijn alle externe ontwikkelingen op maatschappelijk, gezondheid-technisch, ecologisch en politiek-juridisch vlak geanalyseerd. Een aantal die opvallen en invloed hebben op ons beleid zijn meegenomen. Zoals de virusuitbraken en zoönosen, klimaatverandering, de aandacht voor duurzaamheid en milieu en het natuurlijke gedrag van dieren dat steeds meer ruimte krijgt.

Doelstelling

De hoofddoelen van Natuurstad zijn: educatie, opleiden en recreatie. Binnen educatie is bewustwording van de herkomst van voedsel een van de doelstellingen. Omdat we het belangrijk dat dierverzorgers en paraveterinairen goed worden opgeleid, zijn onze kinderboerderijen erkende leerbedrijven waar jaarlijks tientallen stagiaires de praktijk van dierverzorging ervaren. De grote verscheidenheid aan (landbouw)huisdieren die aanwezig is, is ook aantrekkelijk voor recreatie. Conservatie, het behouden van bepaalde diersoorten en rassen, is geen hoofd- maar wel een belangrijke nevendoelstelling voor het behoud van bijvoorbeeld oud-Nederlandse rassen.

Uitgangspunten beleid

De uitgangspunten van ons Dierenwelzijnsbeleid zijn de bekende 'vijf vrijheden' van de The British Farm Animal Welfare Council. Wij hebben deze vertaald naar vijf beleidsonderwerpen, namelijk: voeding, fysieke gezondheid, leefomgeving, psychische gezondheid en het kunnen vertonen van natuurlijk gedrag. Ook is er in het beleid aandacht voor communicatie en het personeelsbeleid rondom dierenwelzijn.

1. Voeding

Onze dieren krijgen voedsel dat zo dicht mogelijk in de buurt komt bij het voedsel dat zij in hun natuurlijke omgeving eten. Als ze onvoldoende voedingsstoffen binnenkrijgen, worden ze bijgevoerd met uitgebalanceerd krachtvoer. Ook wordt gekeken of ieder dier apart zijn portie krijgt, bij teveel/te weinig wordt ingegrepen. Ieder dier heeft continu toegang tot vers drinkwater. Bezoekers mogen de dieren voeren met voer dat op de locaties beschikbaar is of met zelf meegebracht voer. De medewerkers van de kinderboerderijen houden toezicht op het voeren door bezoekers.

2. Fysieke gezondheid

Natuurstad werkt samen met een erkend dierenarts die regelmatig de gezondheid van de dieren checkt. Zieke dieren krijgen een medische behandeling. Dieren die te ziek zijn en niet meer beter worden, worden geëuthanaseerd. In noodgevallen worden dieren conform de wet Doden van dieren gedood. Natuurstad werkt volgens het besluit Diergeneesmiddelen en alle dieren worden ingeënt volgens het vaccinatieplan van de overheid. Waar nodig worden andere vaccinaties toegevoegd. Op elke kinderboerderij hangt een gezondheidskalender, hier staan alle diergezondheidsafspraken op vermeld. Alle kinderboerderijen hebben het Keurmerk Zoönose.

3. Leefomgeving

Natuurstad heeft voor alle dieren ruime binnen- en/of buitenverblijven, die ruimschoots voldoen aan de wettelijke normen voor huisvesting. Wij streven er naar dat de dieren iedere dag buiten komen, uitgezonderd bepaalde weersomstandigheden. Ook wordt er gezorgd voor een zo goed mogelijk balans tussen interactie met de mens en de tijd/ruimte voor het dier om zich uit eigen beweging terug te trekken. Na sluitingstijd zijn alle dieren veilig in hun stal, hok of in de wei. De kinderboerderijen staan 24 uur onder toezicht: overdag door onze vakkundige medewerkers, na sluitingstijd zijn de locaties beveiligd met camera's en een alarminstallatie.

4. Psychische gezondheid

De dieren van Natuurstad kunnen soorteigen gedrag vertonen - ze worden daar ook toe aangemoedigd. Ze leven solitair of samen met soortgenoten. De groeps- of kuddedieren worden gehouden in groepen of tenminste in koppels. Een hanteringsplan zorgt voor de optimale relatie tussen mensen en dier, ook is er een handleiding hoe er tijdens de lessen moet worden omgegaan met de dieren - bij stress wordt gelijk ingegrepen. Daarnaast is de overlast op de locaties minimaal, worden de dieren zo min mogelijk vervoerd en ook niet uitgeleend aan anderen of verhuurd voor evenementen. De enige uitzondering hierop is dat een vakkundig medewerker met kleine dieren naar een gezondheidsinstelling gaat.

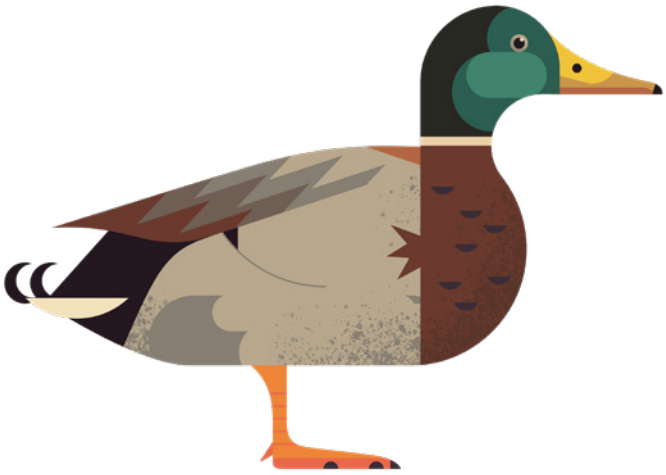

5. Natuurlijk gedrag en voortplanting

Natuurstad laat de dieren selectief, beperkt en bewust voortplanten. Dit is in het belang van het welzijn en de ontwikkeling van de dieren. Maar niet meer dan nodig en zonder winstoogmerk. In principe zijn de dieren zo lang mogelijk op de kinderboerderij, het liefst voor hun hele leven. Uitzonderingen zijn dieren die ongeneeslijk ziek zijn, ontoelaatbaar gedrag vertonen of waarvan de medische behandeling ontoelaatbaar duur is. Als we dieren kopen of verkopen dan doen we dat van en aan partijen die betrouwbaar zijn en dezelfde standaarden hebben als wij. Dieren die bij ons worden achtergelaten, worden door de dierenambulance naar een opvangtehuis gebracht. Dit is zo afgesproken met de Dierenbescherming.

6. Communicatie

We zijn eerlijk en transparant als er vragen zijn over hoe de dieren worden verzorgd, welk voedsel ze krijgen en waar ze naartoe gaan als ze bij ons weggaan. Jaarlijks publiceert Natuurstad op de website een lijst met de toename en afvoer per diersoort. Daarnaast delen we (on)gevraagd onze kennis en geven we advies over het houden van dieren en dierenwelzijn.

7. Personeel

Natuurstad heeft deskundig en gekwalificeerd personeel (tenminste een MBO-3-opleiding Dierverzorging). De medewerkers krijgen regelmatig bijscholing. Iedereen die met de dieren werkt, inclusief de vrijwilligers, is op de hoogte van het soorteigen gedrag van dieren. Om bij calamiteiten snel en goed te handelen zijn er altijd minimaal twee gekwalificeerde medewerkers aanwezig.

1. Inleiding

Stichting Natuurstad Rotterdam stimuleert een duurzame en gezonde levensstijl door middel van laagdrempelige ontdekking en beleving. Ze doet dit met recreatie, educatie en participatie op 25 hectare groen. Bij onze acht bijzondere kinderboerderijen en veertien inspirerende (school)tuinen verspreid over de stad ontdekken en leren bezoekers alles over natuur, het milieu en duurzaamheid. De bijna honderd medewerkers en meer dan honderd vrijwilligers bereiken jaarlijks ruim een miljoen bezoekers - zowel jong als oud - waaronder vijftigduizend leerlingen uit het basisonderwijs.

Onze bevlogen en deskundige medewerkers bieden leerzame belevenissen met plant, dier en milieu. Bij elk bezoek, en tijdens de interactieve lessen staat op speelse wijze beleven, ontdekken en leren centraal. Dieren zijn voor Natuurstad een zeer belangrijk middel om haar doelstellingen te realiseren. Daarom vinden wij het belangrijk dat zij een zo hoog mogelijke mate van welzijn ervaren. Met andere woorden: onze dieren verdienen alle zorg en aandacht. Dit Dierenwelzijnsbeleid beschrijft hoe wij onze dieren die optimale zorg en aandacht geven.

We willen een voortrekkersrol op ons nemen op het gebied van dierenwelzijn. Dierenwelzijn gaat over de kwaliteit van leven zoals het door het dier wordt ervaren. Het begrip dierenwelzijn, dat complex is, bestaat zowel uit het fysieke als het geestelijk welzijn van dieren. Het welzijn wordt onder meer gemeten aan de hand van gedrag, fysieke gezondheid, levensduur en voortplanting. De afgelopen jaren is het denken over dierenwelzijn en het houden van dieren enorm veranderd. Dit heeft geleid tot nieuwe normen en wet- en regelgeving.

Natuurstad is zich bewust van de maatschappelijke discussies op het gebied van het houden van dieren en het fokken. Daarbij komt dat er niet één opinie is. De Rotterdamse bevolking is heel divers en multicultureel en de meningen zijn even verschillend. Omdat we als organisatie midden in de samenleving staan, zijn we nauw betrokken bij de maatschappelijke discussie. Er komen regelmatig vragen en opmerkingen binnen waarover wij de discussie aangaan en waarmee we het dierenwelzijn op de kinderboerderijen naar een nog hoger niveau (kunnen) tillen. Het helpt kritisch te blijven kijken naar de bedrijfsvoering en daar waar nodig en mogelijk actie te ondernemen.

In dit stuk staat het beleid dat wij volgen om zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de welzijnsbehoefte van onze dieren. We geven ook aan hoe wij voldoen aan de wet- en regelgeving en rekening houden met de verschillende maatschappelijke opinies.

Het Dierenwelzijnsbeleid sluit aan op de algemene missie van Natuurstad en vloeit voort uit de Nota Dierenwelzijn van de gemeente Rotterdam en andere (wettelijke) kaders voor het houden van (landbouw)huisdieren op onze kinderboerderijen. Op de kinderboerderijen van Natuurstad worden zowel productiedieren gehouden als non-productiedieren, zoals bijvoorbeeld tamme ratten en grasparkieten.

Dit stuk is het beleid op hoofdlijnen. De uitwerking wordt beschreven in een uitvoeringsplan.

2. Analyse externe ontwikkelingen

Voor dit beleid zijn verschillende externe ontwikkelingen op maatschappelijk, gezondheid-technisch, ecologisch en politiek-juridisch vlak geanalyseerd. Een aantal zaken die opvallen en invloed hebben op ons dierenwelzijnsbeleid staan hieronder vermeld.

Maatschappelijk
Er is al jaren veel aandacht voor dierenwelzijn. De manier waarop er naar het welzijn van dieren wordt gekeken, krijgt ook steeds meer praktische toepassingen. Onderwerpen zoals huisvesting, sociale organisatie, voeding, levensduur en fokken komen regelmatig in de (sociale) media. Het fokken en afvoeren van dieren naar de slacht staat ter discussie. Ook is er sprake van verharding van een kleine groep dierenactivisten. Daarnaast zijn er maatschappelijk grote verschillen in opvattingen. Aan de ene kant is er een groep die oproept tot het stoppen met houden en/of fokken van dieren. Ook is er meer aandacht voor duurzaam geproduceerde voeding. Meer mensen worden veganistisch, vegetariër of eten bewust minder vlees. Aan de andere kant is er een groep die de vleesindustrie wil vergroten vanwege economische belangen. Ook op het gebied van het verzorgen van huisdieren zijn er verschuivingen: Natuurstad geeft advies aan bezoekers over het houden van huisdieren. Een van de voorbeelden om die voortrekkersrol, op het gebied van het verhogen van dierenwelzijn, waar te maken.

Volksgezondheid
Door grote virusuitbraken de afgelopen jaren, zoals bij SARS en COVID, is er meer maatschappelijke aandacht en bewustzijn voor zoönosen, inclusief bijbehorende gezondheidsprogramma's. Ook is er een groeiend besef dat de manier waarop wij dieren houden grote risico's heeft voor de volksgezondheid.

Ecologisch
Op ecologisch gebied spelen grote onderwerpen. De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds zichtbaarder en belangrijker. Ook is er meer aandacht voor duurzaamheid en milieu. Belangrijke thema's hierin zijn het verminderen van de mestproductie en de uitstoot van methaan, het gebruik van grondstoffen, de manier waarop veevoer wordt geproduceerd en het waterverbruik dat nodig is voor de productie van vlees.

Politiek juridisch (Wet- en regelgeving)
Er is sprake van verscherpte wet- en regelgeving in de bedrijfsvoering van een kinderboerderij. Maatschappelijke veranderingen hebben daartoe geleid. In juni 2021 is een nieuwe wet rond dierenwelzijn aangenomen, de Wet dieren. Hierin is veel aandacht voor het kunnen uiten van natuurlijk gedrag door dieren. Omdat deze wet een kaderwet[1] is en de uitwerking ervan nog onduidelijk is, kan deze wet vergaande consequenties hebben voor bijvoorbeeld de huisvesting en het minimum aantal dieren van bepaalde diersoorten dat je kunt houden. Daarnaast is er nieuwe wetgeving in ontwikkeling op het gebied van houderijvoorschriften.

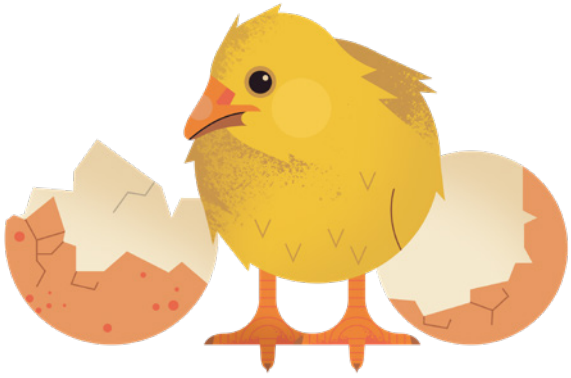

[1] Een kaderwet (of raamwet) is een wet die de algemene principes, verantwoordelijkheden en procedures regelt, maar geen gedetailleerde regels bevat. (Bron: Wikipedia)

3. Doelstelling

Op de kinderboerderijen van Natuurstad staat dierenwelzijn hoog in het vaandel. Alle acht hebben ze het keurmerk Kinderboerderijen van de Vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland (VSKBN)[2]. Dit keurmerk toont aan dat wij voldoen aan alle wet- en regelgeving op dit vlak en dat de kinderboerderijen een verantwoorde plek zijn voor de bezoekers en de dieren. De dieren waarvoor dit geldt, staan - zoals verplicht - geregistreerd bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

We houden (landbouw)huisdieren met als hoofddoelen: educatie, opleiden en recreatie. Conservatie is een nevendoelstelling.

Educatie

Een belangrijk doel van de kinderboerderijen is educatie, en binnen educatie is bewustwording van de herkomst van voedsel een van de doelstellingen. Daarnaast zorgen we voor de waardering en het respectvol omgaan met dieren. De educatieve insteek van Natuurstad is gericht op het begrijpen van de ecologische basisprincipes, zoals kringlopen en seizoenen en de relatie tussen mens en natuur. Ook besteden we aandacht aan hoe je kunt handelen in actuele situaties, bijvoorbeeld bij extreme weersomstandigheden zoals zware regenval of de droogte.
Het hebben van verschillende diersoorten en rassen, en dieren in uiteenlopende levensfases is heel leerzaam voor bezoekers.

Opleiden

Een ander belangrijk doel van Natuurstad is het opleiden van jonge dierverzorgers en paraveterinairen. De kinderboerderijen zijn erkende leerbedrijven waar jaarlijks tientallen stagiaires de praktijk van dierverzorging ervaren. De studenten leren in de praktijk alles over de verzorging, huisvesting, het natuurlijk gedrag en de voeding van dieren. Door de grote verscheidenheid aan dieren leren deze studenten ook alles over de onderlinge verschillen en de voortplantingscyclus. Dit zijn noodzakelijke praktijklessen die ze niet uit boeken kunnen leren. Een agrarisch bedrijf heeft deze mogelijkheid niet, omdat deze meestal maar een diersoort bezit.

Recreatie

Naast de educatieve doelen zijn dieren, en de grote verscheidenheid die daarvan aanwezig is, aantrekkelijk voor het publiek. Hierdoor bezoeken meer mensen de kinderboerderijen en zijn ook meer mensen ontvankelijk voor de educatieve boodschap. Het bekijken, aaien, voeren en af en toe zelfs meehelpen met het verzorgen van de dieren biedt bezoekers plezier, liefde en troost en heeft zo ook een positieve invloed op de gezondheid van de mens.

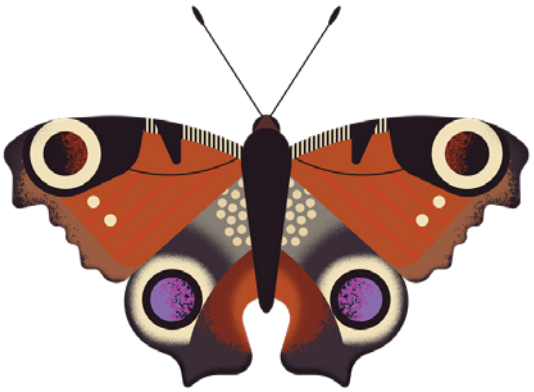

[2] Tegenwoordig de Vereniging Stads- en Kinderboerderijen Nederland.

Conservatie

Conservatie, het behouden van bepaalde diersoorten en rassen, is zoals gezegd geen hoofd- maar wel een belangrijke nevendoelstelling van ons dierenwelzijnsbeleid. Met het behoud van een grote diversiteit aan rassen worden ook de genen bewaard. Een bedrijf dat alleen voor economische doelstellingen dieren houdt, bijvoorbeeld voor melk- of eierproductie, zal zijn dieren op gewenste eigenschappen doorfokken. Hierdoor verdwijnen bepaalde rassen en genen. Het is belangrijk om een variatie onder landbouwhuisdieren te behouden en te voorkomen dat deze 'oud-Nederlandse' rassen uitsterven, vanwege het behoud van biodiversiteit en de beschikbaarheid van een grotere en meer diverse genenpool.

Er wordt onderzocht welke diersoorten en rassen bij Natuurstad in aanmerking komen voor conservatie, waar samenwerkingsmogelijkheden liggen met andere fokkers van 'oud-Nederlandse rassen' en welk educatief programma wij hieraan kunnen koppelen.

4. Dierenwelzijnsbeleid

Dierenwelzijn is het fysieke en gevoelsmatige welzijn van dieren. Het wordt gemeten aan de hand van graadmeters zoals gedrag, fysieke gezondheid, levensduur en voortplanting. Om ervoor te zorgen dat we rekening houden met het dierenwelzijn leeft Natuurstad de vijf vrijheden van een dier na. Deze vrijheden zijn gebaseerd op de bevindingen van het Brambell Committee[3]. Dit comité kreeg in 1965 opdracht van de Britse regering om voorwaarden vast te stellen waaronder dieren gehouden zouden moeten worden. In eerste instantie ging het om kunnen staan, liggen, omdraaien, verzorgen van de huid (likken, krabben) en het strekken van de ledematen. De Britse Farm Animal Welfare Council heeft de voorwaarden in 1993 uitgewerkt tot de bekende 'vijf vrijheden'.

De dieren zijn vrij van:

1. **honger en dorst.** Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en voldoende eten;
2. **pijn, verwonding en ziekte.** Er is sprake van preventie, en waar nodig een snelle diagnose en behandeling;
3. **ongemak.** Ze hebben een geschikte leefomgeving, inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats;
4. **angst en stress.** Er zijn voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen;

en ze zijn vrij om:

5. **natuurlijk gedrag te vertonen dat hoort bij hun specifieke behoeften.** Ze hebben voldoende ruimte, goede voorzieningen en gezelschap van soortgenoten.

In de volgende paragrafen, paragraaf 4.1 tot en met 4.5, staat vermeld hoe we aan deze vijf vrijheden van het dier voldoen. We gaan in op: voeding, fysieke gezondheid, leefomgeving, psychische gezondheid en het kunnen vertonen van natuurlijk gedrag. In de laatste twee paragrafen, 4.6 en 4.7, beschrijven we onze communicatie en het personeelsbeleid rondom dierenwelzijn.

4.1 Voeding

Het uitgangspunt is dat onze dieren voedsel eten dat zo dicht mogelijk in de buurt komt bij het voedsel dat zij in hun natuurlijke omgeving eten. Zo zorgen wij bijvoorbeeld dat herkauwers, zoals koeien, geiten en schapen een grasland hebben voor begrazing. Omdat ze uit het gras over het algemeen niet voldoende voedingstoffen uithalen, krijgen ze ook krachtvoer (brokken) en ruwvoer (hooi). Ons doel is de dieren zo duurzaam mogelijk geproduceerd diervoer te geven, met als basis natuurlijke grondstoffen en waar mogelijk GMO[4]-vrij.

Bij meerdere dieren die samenleven, is er in de meeste gevallen sprake van natuurlijke hiërarchie - het ene dier zal hierdoor meer eten dan het andere. Wij zorgen ervoor dat een grote onbalans hierin wordt bijgetrokken. Bijvoorbeeld door het dier dat te weinig of te veel eet (tijdelijk) apart te voeren. Zo krijgt elk dier een uitgebalanceerde hoeveelheid voer.

Onze dieren hebben continu beschikking over vers drinkwater in drinkbakken of via een aansluiting op de waterleiding.

[3] Er is momenteel een maatschappelijke discussie gaande of de vijf vrijheden nog wel toereikend zijn voor het dierenwelzijn. Zo gauw er nieuwe richtlijnen zijn, zal Natuurstad haar beleid hierop afstemmen.
[4] Genetically Modified Organism, in Nederland ook wel GGO genoemd (genetisch gemanipuleerd organisme).

De mens heeft een intrinsieke behoefte om dieren te voeren. De beleving die dat teweeg brengt, stimuleert de bewustwording van de afhankelijkheid van de natuur zowel voor voedsel als andere doeleinden. Het voeren van dieren verhoogt ook de interactie tussen mens en dier en maakt het bezoek plezieriger en leerzamer. Daarom mogen de dieren op onze locaties worden gevoerd, ook met zelf meegebracht voer, zoals groente en fruit. NB! een wettelijke uitzondering hierop zijn de varkens. Om er voor te zorgen dat de dieren de juiste voeding binnen krijgen, staan er bordjes en houden de Medewerkers Kinderboerderijen toezicht op datgene wat de bezoekers voeren. Daarnaast is er altijd geschikt voer aanwezig in de verschillende voederautomaten.

Ons beleid Voeding

De dieren krijgen/hebben:

- voedsel dat zo dicht mogelijk het voedsel in natuurlijke omgeving benadert;
- daarnaast uitgebalanceerd krachtvoer per diersoort;
- een uitgebalanceerde hoeveelheid voer per dier;
- continu beschikking over vers drinkwater.

Daarnaast:

- mogen de bezoekers dieren voeren met voer dat op de locaties beschikbaar is of met zelf meegebracht voer. De Medewerkers Kinderboerderijen houden toezicht op het voeren door bezoekers.

Ons beleid Fysieke gezondheid

Natuurstad:

- werkt samen met een erkend dierenarts;
- werkt volgens het besluit diergeneesmiddelen;
- doet mee met diverse gezondheidsprogramma's;
- heeft een vaccinatieplan;
- werkt met een gezondheidskalender;
- is in het bezit van het Keurmerk Zoönose.

4.2 Fysieke gezondheid

Natuurstad werkt samen met een erkend dierenarts die regelmatig de gezondheid van het dierenbestand op de locaties checkt. Tijdens deze bezoeken worden lopende, acute en preventieve gezondheidszaken besproken. Zieke dieren krijgen een medische behandeling van de arts. Dieren die te ziek zijn en niet meer beter worden, worden geëuthanaseerd. In noodgevallen worden dieren conform de Wet dieren, artikel 2.10 Doden van dieren, gedood.

Ook werkt Natuurstad volgens het Besluit diergeneesmiddelen. In deze wet staan onder andere voorschriften voor de registratie, het gebruik en de verhandeling van diergeneesmiddelen. Wij geven - in overleg met de dierenarts - in principe alleen geregistreerde diergeneesmiddelen, op een manier die veilig is voor het dier, het milieu en de consument. De dieren krijgen de door de overheid verplichte vaccinaties. Daarnaast besluiten we, eveneens in overleg met de dierenarts, sommige andere vaccinaties toe te dienen aan onze dieren.

Op elke kinderboerderij hangt een gezondheids-kalender waar alle diergezondheidsafspraken op staan vermeld. Onze medewerkers krijgen regelmatig bijscholing op het gebied van dierenwelzijn (diergezondheid).

Natuurstad neemt deel aan diverse gezondheidsprogramma's van de Royal GD[5]. Met als doel de dieren een goed en gezond leven te geven en een bijdrage te leveren aan een gezondere veestapel in Nederland. Onze kinderboerderijen zijn in het bezit van het Keurmerk Zoönose van de Royal GD. Zoönosen zijn ziekten die van dieren op mensen overdraagbaar zijn en andersom. Het doel van dit keurmerk is het vergroten van de bewustwording en het voorkomen van de kans op de overdracht van ziekten. Daarom werken wij op de kinderboerderijen met een hygiënecode van de Nederlandse Voedsel en Warenwet Autoriteit (NVWA). In deze code staan belangrijke handvatten om zoönose te voorkomen.

[5] Royal GD is een veterinair laboratorium waar dagelijks samengewerkt wordt aan de gezondheid van landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren.

4.3 Leefomgeving

Natuurstad heeft voor alle dieren ruime binnen- en/of buitenverblijven. De verblijven zijn vrij van scherpe randen en hebben voor iedere diersoort de ideale temperatuur en verlichting om goed in te leven. Ook zorgen we dat elk dier vrij kan bewegen en zoveel mogelijk natuurlijk gedrag kan vertonen. Wij streven er naar dat de dieren iedere dag buiten komen, uitgezonderd bepaalde weersomstandigheden. Na sluitingstijd zijn alle dieren veilig in hun stal, hok of in de wei. Onze kinderboerderijen staan 24 uur onder toezicht. Overdag door onze vakkundige medewerkers, na sluitingstijd zijn de locaties beveiligd met camera's en een alarminstallatie.

De binnen- en buitenverblijven voldoen ruimschoots aan de wettelijke normen voor huisvesting. Daar waar we nog verbeteringen zien op het gebied van dierenwelzijn overleggen we met de verhuurder van onze locaties, de gemeente Rotterdam. Om afspraken te maken over het aanpassen van de locaties, gebouwen en terreinen zodat wij zo goed mogelijk voldoen aan de doelstellingen voor dierenwelzijn. In het uitvoeringsplan komt een gedetailleerde omschrijving van de aanpassingen per locatie, inclusief de kosten en de planning voor het maken van de aanpassingen.

De interactie tussen mens en dier - het op elkaar kunnen reageren - is van groot belang, voor beide partijen. Afhankelijk van de diersoort en zijn natuurlijke gedrag zorgen we voor een optimale balans tussen interactie met de mens en de tijd en ruimte voor het dier om zich terug te trekken. Dieren die daarvoor geschikt zijn, houden we op een weiland of in een ruimte waar bezoekers bij hen kunnen komen. Ook hebben de dieren altijd de mogelijkheid om zich terug te trekken als ze daar behoeften aan hebben.

Ons beleid Leefomgeving:

- De dieren hebben zowel een binnen- als een buitenverblijf.
- De verblijven zijn veilig en comfortabel.
- De dieren zijn zoveel mogelijk buiten.
- Na sluitingstijd zijn de dieren veilig in hun stal, hok of in de wei.
- Al onze kinderboerderijen staan 24 uur onder toezicht: overdag bij vakkundige medewerkers, na sluitingstijd zijn ze beveiligd met camera's en een alarminstallatie.
- De dieren hebben de mogelijkheid zich terug te trekken van het publiek.

4.4 Psychische gezondheid

Het zoveel mogelijk kunnen vertonen van natuurlijk gedrag is goed voor een positieve emotionele gezondheid. 'Bezig zijn', zoals het voedsel zoeken door planteneters, helpt een dier om zich goed te voelen. Om dat mogelijk te maken, zijn voorzieningen getroffen, zodat de dieren worden uitgedaagd en het specifieke gedrag dat bij hun soort hoort, kunnen uitoefenen.

Dieren leven van nature solitair, in paren of in groepen. Natuurstad houdt groeps- of kuddedieren in groepen of tenminste in koppels. Dat betekent bijvoorbeeld dat de bokken niet alleen worden gezet maar bij elkaar staan. Dat geeft net als in de kudde eerst wat geknok om de rangorde te bepalen, maar daarna gaat het uitstekend.

Ook de manier waarop mensen met een dier omgaan, heeft veel invloed op de emoties die het dier ervaart. Een positieve relatie tussen mens en dier maakt dieren makkelijker in de omgang. Ook bij de noodzakelijke verzorging, doordat de dieren minder angst voor mensen hebben en minder stress ervaren. Het aaien van dieren werkt niet alleen rustgevend voor mensen maar ook voor het dier zelf. Bij het inrichten van de verblijven is er rekening mee gehouden dat de interactie tussen mens en dier zo goed mogelijk is, maar ook dat de dieren zich kunnen terugtrekken als ze daar behoefte aan hebben. De medewerkers van Natuurstad geven uitleg over hoe de bezoekers de verschillende diersoorten het beste kunnen benaderen.

Geluid en overmatig licht, of licht op verkeerde momenten kunnen dieren stress geven.
Daarom zorgen wij ervoor dat de overlast op de locaties minimaal is. Waar nodig overleggen we met de gemeente om geluidsoverlast van bijvoorbeeld festivals in de buurt zoveel mogelijk te minimaliseren. De kinderboerderijen staan in gebieden die aangewezen zijn als vuurwerkvrije gebieden.

Alle dieren worden zo min mogelijk vervoerd.

De dieren zijn regelmatig betrokken bij de educatieve lessen van Natuurstad. Met als doel: een zo goed mogelijke beleving. Leerlingen doen zo zelf ervaringen op in het hanteren van dieren. Deze ervaringen stimuleren het ontwikkelingsproces waardoor genegenheid, respect en begrip voor dieren ontstaat. Bij de lesopzet wordt zorgvuldig rekening gehouden met het welzijn van de dieren. Ook welke soort in een bepaalde situatie in het leslokaal aanwezig is. De dieren moeten handtam zijn en waar mogelijk ook gewend zijn aan mensen. De medewerker/lesgever van Natuurstad let op signalen van stress bij het dier, en grijpt op tijd in als dat nodig is. Om zo les te kunnen geven, zijn er vaak meerdere dieren van dezelfde soort aanwezig in het leslokaal.
In de handleiding voor educatieve medewerkers van basislessen staat precies beschreven hoe ze tijdens de lessen met de dieren om moeten gaan.

Onze dieren worden niet uitgeleend of verhuurd voor evenementen, zoals braderieën, kerststallen en dergelijke. De enige uitzondering is aan de intramurale gezondheidszorg; een vakkundig medewerker gaat met kleine dieren naar een gezondheidsinstelling.

Ons beleid Psychische gezondheid:

- Onze dieren kunnen soorteigen gedrag vertonen.
- De dieren van Natuurstad leven samen met soortgenoten.
- We zorgen voor een optimale relatie tussen mensen en dier en hebben een hanteringsplan.
- De dieren worden zoveel mogelijk beschermd tegen geluids- en lichthinder.
- Er vindt zo min mogelijk vervoer plaats.
- Bij de huisvesting en het hanteren van de dieren wordt gekeken naar hun soort specifieke eigenschappen.
- Bij de lesopzet en uitvoering van lessen houdt Natuurstad zorgvuldig rekening met het welzijn van de dieren.
- Onze dieren worden, met uitzondering van de intramurale gezondheidszorg, niet uitgeleend of verhuurd voor evenementen, zoals braderieën, kerststallen en dergelijke.

4.5 Natuurlijk gedrag en voortplanting

Onze dieren kunnen zoveel mogelijk hun soort specifieke natuurlijke gedrag vertonen. Ze hebben, zoals eerder aangegeven, voldoende ruimte, goede voorzieningen en gezelschap van soortgenoten. Voortplanting hoort ook tot het natuurlijke gedrag van dieren. Dieren die dat gedrag niet mogen of kunnen vertonen, ontwikkelen na verloop van tijd fysieke en mentale gezondheidsproblemen. Ze kunnen agressief of juist passief worden, of vervetten. Om te voorkomen dat Natuurstad teveel dieren krijgt, laten we de dieren op de kinderboerderijen - op beperkte schaal, selectief en vooral bewust - voortplanten. Dit in het belang van het welzijn en de ontwikkeling van de dieren.

Met als uitgangspunten:

- Natuurstad fokt niet meer dan nodig is voor een gezonde populatie en haar educatieve doelstellingen.
- Het fokken gebeurt onder leiding van vakbekwaam personeel.
- Er is geen winstoogmerk.
- De dieren die wij niet zelf kunnen houden, plaatsen we - voor zover mogelijk - elders en voor het leven.
- Waar nodig wisselen we dieren uit, zoveel mogelijk tussen onze eigen en andere kinderboerderijen.
- We bieden de beste zorg van geboorte tot dood.

Welke dieren we wanneer op welke kinderboerderijen laten voortplanten wordt jaarlijks bepaald. Dat gebeurt in samenspraak tussen alle Coördinatoren Kinderboerderijen en de Afdelingsmanager Kinderboerderijen & Tuinen.

Het beleid van Natuurstad is erop gericht om de dieren zo lang mogelijk, het liefst hun hele leven, op de kinderboerderij te houden. Uitzondering daarop zijn dieren, die

- oud of ongeneeslijk ziek zijn en/of onnodig lijden;
- vanwege hun karakter of ontoelaatbare (agressieve) gedrag niet meer op de kinderboerderij kunnen blijven;
- een medische behandeling of verzorging nodig hebben die economisch niet verantwoord is;
- om wat voor reden dan ook een negatief effect hebben op de beleving van bezoekers;
- al voordat ze geboren werden in de planning stonden om naar een andere eigenaar te vertrekken.

De kinderboerderijen hebben naast de toename van dieren - door geboorte of aankoop - ook te maken met de afvoer/vermindering van dieren. Het afvoeren gebeurt als de dieren:

- een natuurlijke dood sterven;
- oud zijn of ernstig ziek. Na overleg met een dierenarts worden ze geëuthanaseerd;
- worden geruild (met andere, collega-boerderijen);
- verkocht worden ‘voor het leven’ aan particulieren, boerderijen of collega-kinderboerderijen;
- te koop worden aangeboden aan een handelaar.

Bij de ‘toename en afvoer’ van dieren neemt Natuurstad haar ketenverantwoordelijkheid. Dat wil zeggen dat wij alleen van en aan betrouwbare partijen kopen en verkopen, die onze standaarden respecteren. Hierbij maken wij voornamelijk gebruik van ons netwerk kinderboerderijen, zowel eigen als andere kinderboerderijen. In alle gevallen waar een dier naar een particulier, een handelaar of een andere (niet-Natuurstad) kinderboerderij gaat, hanteren wij een standaardverkoopcontract. Daarin bepalen we zaken over de verzorging en het leven van het dier. Met als doel een eindbestemming voor het leven, bij een andere eigenaar. Dus niet met de bedoeling dat deze nieuwe eigenaar het dier weer verder verkoopt.

‘Verkoop voor het leven’ is uiteraard geen waterdichte garantie dat een dier vervolgens tot aan de natuurlijke dood bij de nieuwe eigenaar blijft. Als Natuurstad werken we al jaren met een klein aantal betrouwbare handelaren dat zich houdt aan de geldende wet- en regelgeving rond het houden en transporteren van dieren. Over het algemeen is verkoop voor het leven ook echt om het dier te houden. Het gaat vooral om mensen die hobbymatig landbouwhuisdieren houden, andere kinderboerderijen of liefhebbers. Ketenverantwoordelijkheid nemen wij ook door de juiste informatie te geven aan kopers. In de praktijk blijkt het helaas niet altijd mogelijk de dieren te herplaatsen. Soms is het onvermijdelijk dat dieren bij handelaren of in de voedselketen terechtkomen. Natuurstad geeft hiervan jaarlijks een overzicht.

Naast de reguliere groei van het aantal dieren heeft Natuurstad regelmatig te maken met dumpdieren, dieren die door particulieren bij ons worden achtergelaten. De Dierenbescherming zorgt ervoor - via een overeenkomst die we met ze hebben - dat ze met de dierenambulance naar een opvangtehuis worden gebracht. We vangen ze niet zelf op.

Ons beleid Natuurlijk gedrag

- Natuurstad laat de dieren selectief, beperkt en bewust voortplanten, in het belang van het welzijn en de ontwikkeling van de dieren.
- De dieren zijn in principe bij ons ‘voor het leven’.
- Wij nemen ketenverantwoordelijkheid bij de groei van het aantal dieren en bij de afvoer.
- Dumpdieren worden naar de opvang gebracht - een afspraak die is gemaakt met de Dierenbescherming.

4.6 Communicatie

De kinderboerderijen communiceren eerlijk en transparant naar bezoekers als er vragen zijn over hoe de dieren worden verzorgd, welk voedsel ze krijgen, waar ze vandaan komen of naartoe gaan en wat er gebeurt met jonge dieren die niet kunnen blijven. Jaarlijks publiceren we op onze website een lijst met de toename en afvoer per diersoort.

De dieren op de kinderboerderijen worden heel goed verzorgd en hebben een goed leven. Ondanks dat we de dieren in principe voor het leven hebben, kan niet ieder dier blijven. Omdat kinderboerderijen ook de taak hebben mensen voor te lichten over de herkomst van voeding, zoals zuivel, eieren en vlees, zijn wij ook eerlijk zijn over het feit dat sommige dieren naar een handelaar gaan. Of dat ze worden gemest, naar de slacht gaan en uiteindelijk als vlees worden geconsumeerd. Zo leren bezoekers ook waar vlees vandaan komt.

Weet wat je eet, is een belangrijk uitgangspunt. We laten dit proces graag zien in de stad en vertellen welke keuzen consumenten hebben, zoals veganisme, vegetarisme, biologisch vlees eten, kiezen voor scharreleieren, een beter-leven-keurmerk, streekproducten enzovoort. En ook: welk effect elk van deze keuzes kan hebben. Hiermee dragen de kinderboerderijen bij aan bewust consumentengedrag, dat wereldwijd veel dierenleed tegen kan gaan en het verminderen van klimaatverandering ondersteunt.

Wij proberen als Natuurstad geen keuzes te maken voor onze bezoekers, maar ze goed te informeren zodat ze zelf weloverwogen keuzes kunnen maken. Zo vertellen we de leerlingen in onze lessen bijvoorbeeld hoeveel grondstoffen, zoals water, er nodig zijn voor de vleesindustrie, welke schadelijke stoffen daarbij vrijkomen en wat de effecten zijn op het klimaat. Maar ook hoeveel tropische regenwouden er gekapt worden voor de productie van soja en palmolie en welke goede en slechte effecten vlees- en sojaconsumptie heeft op de gezondheid.

Natuurstad hecht veel waarde aan educatie, het gevraagd en ongevraagd delen van kennis en geven van advies over de verschillende diersoorten, het houden van dieren en dierenwelzijn.

Uitgangspunten Communicatiebeleid:

- Natuurstad is transparant in haar communicatie.
- We delen - gevraagd en ongevraagd - kennis en advies.

4.7 Personeel

Natuurstad heeft deskundig en gekwalificeerd personeel. De beheerders (Coördinatoren en/of Medewerkers Kinderboerderijen A) zijn de eindverantwoordelijken voor de dieren en net als andere medewerkers op de kinderboerderijen aanspreekpunt voor bezoekers.

De Medewerkers Kinderboerderijen hebben allemaal een opleiding tot dierverzorger. De beheerders hebben tenminste een MBO-3-opleiding Dierverzorging en bij voorkeur een MBO-4-opleiding Manager Dierverzorging. Ook krijgen de medewerkers regelmatig bijscholing om hun kennis en vaardigheden op peil te houden en op de hoogte te zijn van nieuwe ontwikkelingen.

Er zijn altijd twee medewerkers - een Coördinator of een Medewerker Kinderboerderijen A of B én een andere gekwalificeerde medewerker - op de locaties aanwezig in verband met eventuele calamiteiten. Hierdoor kan altijd direct in het belang van het dierenwelzijn worden gehandeld.

De Coördinator is eindverantwoordelijk voor de verzorging van de dieren op de locaties. Alle beslissingen rondom de dieren, zoals bijvoorbeeld over voedsel en de verblijven, worden gemaakt in overleg met de dierverzorgers. Indien nodig stemmen de dierverzorgers af met de dierenarts.

Vrijwilligers of andere betrokkenen die met de dieren werken, zijn op de hoogte van het soorteigen gedrag van de diersoorten op de kinderboerderij.

Uitgangspunten Personeelsbeleid in relatie tot het dierenwelzijn:

- Natuurstad werkt met professionele en vakbekwame dierverzorgers.
- De dierverzorgers krijgen regelmatig bijscholing.
- Er zijn altijd minimaal twee gekwalificeerde medewerkers aanwezig.
- De beheerder (Coördinator of Medewerker Kinderboerderijen) is eindverantwoordelijk voor de verzorging van de dieren.
- De dierverzorger raadpleegt zo nodig de dierenarts.
- Iedereen die met de dieren werkt, inclusief de vrijwilligers, is op de hoogte van soorteigen gedrag van de diersoorten.

Dierenwelzijnsbeleid
Stichting Natuurstad Rotterdam

Colofon

© 2021 Stichting Natuurstad Rotterdam

Contact
info@natuurstad.nl